

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

LEXIKONA

Evženova cesta z dluhů

Komplexní řešení sociální exkluze osob z vyloučených lokalit, zejména předdůchodového věku z důvodu předlužení, včetně nástrojů prevence, aneb „Cesta z českých dluhů a hájů“.

DLUH A DLUHOVÁ SPIRÁLA

Pan Evžen má dluhy, to znamená, že má povinnost splnit peněžité závazky věřitelům. Bohužel se již ocitl v tzv. „**dluhové pasti**“, protože má závazků více a nestíhá je řešit všechny současně. Jeho neschopnost splácet vede k novým nákladům – rostoucím úrokům, smluvním pokutám a o co hůř, také k dalšímu zadlužování, protože si půjčuje na to, aby splácel staré dluhy, a nové půjčky jsou pro něj méně výhodné. V této situaci se již nachází v tzv. „dluhové spirále“, a proto vyhledal služby odborné dluhové poradny.

KDE SE TY DLUHY VZALY?

Pan Evžen v poradně povídá svůj příběh. V minulosti **špatně odhadl svou schopnost budoucího splácení** dluhů. Měl pár dluhů, které ho příliš nezatěžovaly, ale zatoužil po motorce, na kterou neměl dostatek financí. Naskytla se mu možnost si peníze půjčit. Vidina výletů s kamarády motorkáři byla tak silná, že si nespočítal celkové náklady na předchozí i novou půjčku a nevážil, zda všechny své závazky bude schopen při své výplatě 15.000 Kč čistého měsíčně řádně hradit. Ze začátku mu splácení sice nedělalo problém, ale přišel úraz a pan Evžen byl dva měsíce na nemocenské. Ta mu splácení značně zkomplikovala, neboť s nečekaným poklesem příjmů a novými výdaji za léčbu nepočítal. Finanční rezervy si netvořil a žil, jak se říká, „**od výplaty k výplatě**“. Motorka se mu pokazila a stala se neprodejnou. Jeho manželka nevěděla o všech jeho dlužích a sama měla také nějaké finanční závazky.

MIKROPŮJČKY

Pan Evžen si proto začal půjčovat menší částky do 10.000 Kč, které jsou z pohledu finanční gramotnosti téměř vždy nejvíc nebezpečné. Jsou lákavé, dostupné, ale také velmi drahé. Navíc poskytovatelé těchto půjček mnohdy nedostatečně upozorňují na všechny podmínky a dlužník je pak překvapen, kolik půjčka celkově stojí. Během krátké doby splatnosti pan Evžen nikdy nesehnal dostatek peněz na jednotlivé splátky a zadlužoval se čím dál tím víc.

NEJEN PŮJČKY ZADLUŽUJÍ

Pan Evžen ale neměl jen dluhy z půjček. Jednou z možností zadlužení jsou totiž i drobné nezaplacené pokuty (za MHD, z dopravních přestupků), zákonné pojištění, závazky za energie nebo mobilní operátory a neznalost smluvních podmínek a dopadů toho, co podepisujeme. Pan Evžen si vzpomněl, že kdysi dávno jel v Praze MHD načerno a dostal za to pokutu 800 Kč, kterou nezaplatil.

PREVENTIVNÍ RADY PŘED ZADLUŽENÍM

Pan Evžen sice již dluhy má, ale kdyby svou situaci řešil včas, hodily by se mu tyto rady:

1. Pokud nutně žádnou půjčku nepotřebujete, ignorujte lákavé nabídky. Vždy budou výhodnější pro danou společnost než pro vás.
2. Nepůjčujte si na vánoční dárky, dovolené nebo věci, které nevydrží ani do chvíle, kdy je splatíte. Zkuste odolat tlaku reklam a okolí.
3. Kreditní kartu si zřídte pouze po pečlivém uvážení, zda vás nebude lákat ji často používat. Kreditní karta není výhra a není slabost ji nemít.
4. Pracujte na tvorbě finančních rezerv. Ty by měly tvořit minimálně tři měsíční platy. Čím větší rezervy, tím větší finanční svoboda. Mějte přehled o svém rozpočtu.
5. Pokud si opravdu půjčit musíte, prověřte si subjekt, který vám finance nabízí. Neukvapujte se, čtěte, informujte se a radte se předem se zkušenějšími. Je větší ostuda se předem poradit, anebo mít vylomený zámeček soudním exekutorem?
6. Je důležité vždy přebírat svou poštu a včas reagovat na všechny výzvy či upomínky. V případě změny bydliště nahlaste nový kontakt věřitelům.

V situaci pana Evžena lze poradit následující:

7. **Zmapujte si všechny vaše dluhy** a komunikujte s věřiteli. Nikdy nehrajte mrtvého brouka, naopak buďte aktivní a navrhujte věřitelům řešení. Pokud se vám podaří dohodnout na novém splátkovém kalendáři, vše si nechejte potvrdit písemně.
8. V případě, že vám došla upomínka k zaplacení, **řešte ji ještě tentýž den**. Každé opoždění splátek vede k navyšování dluhů. Pokud nejste schopen zaplatit nyní, později to půjde ještě hůř. Hrozí soudní vymáhání pohledávky, exekuce atd. Proto řešte vše včas a vždy přebírejte svou poštu.

9. Jednou z možností, jak řešit dluhy hromadně, je tzv. **konsolidace půjček**. Jedná se o sloučení půjček do jedné. Zkuste obejít několik bank a zjistit tuto možnost, která vám může přinést snížení celkové hodnoty měsíčních splátek a další výhody. Nevýhodou však může být prodloužení celkové doby splácení dluhů.

KOMPLIKACE DLUHU: EXEKUCE

Pan Evžen si jednoduché rady k srdci nevzal a konsolidace v dané fázi jeho zadluženosti již nebyla možná, neboť měl dluhů více a byl v registru dlužníků. Nebyl odhodlaný svou situaci řešit a nějakou dobu do poradny nechodil. Mezitím se s rodinou přestěhoval a **nepřebíral svou poštu** na adrese trvalého bydliště. Po roce se vrátil do poradny a sdělil, že zjistil, že má **tři exekuce**. Dozvěděl se to v práci tak, že mu účetní začala ze mzdy strhávat určitou částku a také mu byl zablokován běžný účet.

Do poradny přinesl nový **platební rozkaz** a neví, co to je a co s ním má dělat. Poradce mu vysvětlil, že platební rozkaz je druh soudního rozhodnutí, kterým mu soud přikazuje zaplatit peněžní částku, kterou po něm požaduje žalobce. Jinými slovy - jedná se o způsob, jakým může osoba, které dluží peníze (věřitel), vymáhat jeho dluh prostřednictvím soudu. K této částce zaplatí navíc náklady soudního řízení. Rozhodnutí je vždy doručeno do vlastních rukou. Pokud je platební rozkaz vydán na základě existujícího dluhu, je důležité částku, kterou rozkaz určuje, co nejdříve zaplatit. Pan Evžen však řekl, že tento dluh minulý měsíc do poslední koruny zaplatil, rozhodně nic nedluží a má pro to i důkaz. Pro tuto situaci existuje obrana v podobě písemného **odporu proti platebnímu rozkazu**, který panu Evženovi poradce sepsal a on jej zaslal soudu. Na základě podaného odporu soud platební rozkaz zrušil a tím byla věc vyřešena. Pokud by však odpor včas nepodal (do 15 dnů od doručení platebního rozkazu), nabyl by právní moci a rozhodnutí by bylo závazné. Danou částku je pak nutné zaplatit, jinak by byla vymáhána prostřednictvím exekuce.

CO S EXEKUČNĚ ZABLOKOVANÝM ÚČTEM?

Jeden problém pan Evžen v poradně vyřešil zdárně, ale zůstávají mu tři exekuce, které neustále rostou. Tato situace ho trápí a doléhá i na jeho rodinu. V tuto chvíli mu hrozí mobiliární exekuce (návštěva exekutora u něj doma s cílem zabavit postižitelný majetek) a dále zjistil, že má exekučním příkazem postižen svůj běžný účet. V tuto chvíli si může pan Evžen zajít do své banky a písemně zažádat o jednorázovou výplatu dvojnásobku životního minima (6.820 Kč). Pokud měl na účtu více než tuto částku, banka mu vyplatí pouze 6.820 Kč a zbytek peněz použije na uspokojení dluhů. Účet zůstane exekutorem zablokovaný až do konce probíhající exekuce. Z tohoto důvodu je dlužníkům obvykle dána rada, aby si jakékoli své peníze na tento účet již neposílali a nechali si mzdu vyplácet v hotovosti.

ODDLUŽENÍ

Pan Evžen na zaplacení svých exekucí nemá dostatek prostředků a spolu s poradcem vypočítal, že pokud nebude řešit situaci oddlužením, bude mu exekučně ze mzdy strháváno nejméně 10 let. Poradce mu proto vysvětluje institut oddlužení:

Oddlužení, tzv. „**osobní bankrot**“, je nyní často považováno za jediné řešení situace, kdy už člověk neví, kudy dál, protože není schopen splácet své dluhy. Hlavním cílem oddlužení je uspokojení věřitelů v co nejvyšší možné míře a současně odpuštění zbylé části nezaplacených dluhů dlužníka.

PRO KOHO JE ODDLUŽENÍ

Oddlužení je určeno standardně pro **fyzické a právnické osoby, které nejsou ze zákona považovány za podnikatele a nemají dluhy z podnikání**. Dluhy z podnikání nebrání oddlužení tehdy, pokud s tím věřitel takové pohledávky souhlasí (příčemž od 1. 7. 2017 platí pravidlo, že když věřitel nereaguje, tak souhlasí) nebo se jedná o zajištěnou pohledávku. Od 1. 6. 2019 může být oddlužení realizováno buď **plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty**, nebo samotným **zpeněžením majetkové podstaty (prodej majetku)**. Na rozdíl od konkursu je po skončení oddlužení možné dlužníkovi přiznat **osvobození od placení dosud neuspokojených pohledávek**, dlužník je tak po skončení oddlužení zcela bez dluhů.

PODMÍNKY ODDLUŽENÍ

Základní podmínkou oddlužení je tzv. úpadek. Nestačí občas něco zaplatit se zpožděním, zákon vyžaduje několik podmínek, které musí být splněny současně. Existují dvě formy úpadku: předlužení a platební neschopnost.

Předlužený je ten, kdo má alespoň dva věřitele a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.

V platební neschopnosti je ten, kdo současně:

- ▶ má **více věřitelů** (tedy nejméně 2)
- ▶ má **peněžité závazky déle než 30 dní po splatnosti**
- ▶ **není schopen** tyto závazky **plnit** (=dlužník zastavil platby podstatné části svých závazků / neplní závazky déle než 3 měsíce po splatnosti / není možné dosáhnout uspokojení pohledávky exekucí).

HROZÍCÍ ÚPADEK

O oddlužení lze požádat i v případě, kdy své dluhy zatím splácíte, avšak splátky jsou tak vysoké, že je nemůžete do budoucna zvládnout. Jedná se o tzv. **hrozící úpadek**, který je v zákoně popsán takto: „O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.“

SCHOPNOST SPLÁCET

Žadatel o oddlužení musí mít schopnost splácet **v plné výši odměnu a hoto-
vé výdaje insolvenčního správce ve výši 1.089 Kč (s DPH) u jednotlivce,
u společného oddlužení manželů 1634 Kč (s DPH)** a zároveň minimálně
stejnou částku ostatním věřitelům. U jednotlivce se tedy jedná o minimální
částku cca 2.200 Kč měsíčně a u manželů cca 3.300 Kč měsíčně. Pan Evžen se
zaradoval, že částka 3.300 je nízká, ale záhy byl poradcem poučen, že se jedná
skutečně jen o minimální částku. V oddlužení se každému jednotlivci vypočítá-
vá tzv. zákonné nezabavitelné minimum (dle výše příjmu a počtu vyživovaných
osob). Vše, co tuto částku převyšuje, je použito právě pro účely oddlužení.

Nově již **není podmínkou pro povolení oddlužení předpoklad, že dlužník
zaplatí nejméně 30 %** pohledávek svých nezajištěných věřitelů. Neznamená
to však, jak je někdy mylně vykládáno, že dlužníkovi bude schváleno oddlužení,
když nebude schopen zaplatit nic. Musí dokázat platit činnost insolvenčního
správce a stejnou částku i věřitelům.

Pokud tyto **podmínky nebudou splněny**, soud návrh na povolení oddlužení
zamítne. Pokud je návrh schválen, musí se dlužník snažit splnit všechny po-
vinnosti a splatit co nejvíce dokáže. Pokud zaplatí za pět let méně než 30%
všech dluhů, bude o jeho konečném oddlužení rozhodovat soud individuálně a
bude vyhodnocovat jeho celkovou snahu. Výhodnější podmínky jsou aktuálně
platné pro starobní důchodce a invalidní důchodce ve druhém a třetím stupni
invalidity, kteří mají oddlužení na tři roky. Další podrobnosti a specifika vám
rádi vysvětlí např. pracovníci dluhových poraden.

JAK TO DOPADLO S PANEM EVŽENEM?

Pan Evžen se seznámil s podmínkami oddlužení a prozradil, že dluhy má i jeho manželka. Chvíli jim trvalo, než si vzájemně své dluhy přiznali, ale nyní dospěli do bodu, kdy budou situaci řešit společně. Společné oddlužení manželů je správným řešením pro manžele, kteří chtějí udělat tlustou čáru za svou dluhovou minulostí a začít o financích uvažovat jinak.

Pan Evžen s manželkou úspěšně vstoupili do oddlužení. Nyní je na nich, jak se v něm osvědčí a jak budou schopni žít v době oddlužení pouze z nezabavitelných částek a plnit všechny zákonné podmínky oddlužení. Pokud vše zvládnou, čeká je finančně nový začátek, na který se těší. Byli povzbuzeni do jejich cesty z dluhů a dveře poradny jim jsou otevřeny i do budoucna.

ZÁVĚREM...

Pokud cítíte, že máte s finanční situací nebo dluhy jakýkoli problém, vyhledejte pomoc. V otázce praktického poradenství (rady, nasměrování, pochopení práv a povinností, vysvětlení problematiky, praktické dovednosti potřebné k vyřešení dluhů, komunikace s věřiteli či exekutory, sepsání návrhu na povolení oddlužení atd.) se obraťte na občanské nebo dluhové poradny ve vašem okolí, které své služby poskytují **zdarma**. V případě řešení složitější situace se můžete obracet i na právníky, avšak jejich služby už jsou zpoplatněny. V otázce změny postoje k finanční gramotnosti a psychického zvládnání situace se můžete obrátit na psychologa, terapeuta nebo osobního kouče, kterému důvěřujete.

Během cesty z dluhů se stále učíme a není to snadné. Některé neziskové organizace nabízejí intenzivnější individuální pomoc v podobě pravidelných schůzek, během kterých může klient celou svou situaci opakovaně probírat, nechat se poučit a povzbudit. Mít dobrého průvodce na této cestě je k nezaplacení. Pokud se necítíte na návštěvu některé z poraden, existuje i mnoho rad v knihách nebo na internetu – ať už v psané podobě nebo formou motivačních videí.

Pokud se vám podaří zbavit se dluhů, je to velké osobní vítězství. Pokušení zadlužit se však budete v budoucnu čelit ještě mnohokrát. Je na každém, jak se v danou chvíli rozhodne. Buď si ten „čistý štít“ pokazíme a opět se zadlužíme, anebo si vystačíme s tím, co již máme a naučíme se nežít si nad své poměry.

Přehledné informace o oddlužení naleznete na internetových stránkách: <https://insolvence.justice.cz/>. Zákonná úprava je obsažena v § 389 až § 418 insolvenčního zákona.

Dluhová poradna Lexikona vznikla díky podpoře Evropského sociálního fondu, Operačního programu Zaměstnanost a MPSV. Odborní pracovníci poradny se věnují zejména těmto činnostem: dluhové poradenství, preventivní programy, přednášky, bulletiny, sociální experimenty, doprovázení klientů, jednání v zastoupení, právní poradenství, psychologická podpora, mediace, peer programy.

Lexikona, z.s. je na seznamu akreditovaných osob Ministerstva spravedlnosti pro poskytování bezplatných služeb v oblasti oddlužení.

LEXIKONA

Hlavní náměstí 46/14
794 01 Krnov
tel.: +420 603 884 892
e-mail: dluhovaporadna@lexikona.cz
www.lexikona.cz/dluhovaporadna

Provozní doba:

Pondělí:	8:00 – 12:00
Úterý:	13:00 – 16:00
Čtvrtek:	13:00 – 16:00
Pátek:	pro pozvané klienty